

Copertă: *Ionuț Ardeleanu-Paici*

Tehnoredactor: *Rodica Boacă*

Secretar de redacție: *Paulina Lămășanu*

© 2019 Editura Paideia

Str. Tudor Arghezi nr. 15, sector 2

București, România

tel.: 021.316.82.10

e-mail: office@paideia.ro

www.paideia.ro

www.cadourialese.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PĂTULESCU, PETRU-VLADIMIR

Disperarea frumoasă de a fi om : Te x Te / Petru-Vladimir

Pătulescu. - București : Paideia, 2019

ISBN 978-606-748-283-6

821.135.1

Petru-Vladimir Pătulescu

Disperarea frumoasă de a fi om

Te x te

paideia

București, 2019

Cuprins

<i>Preambul</i>	9
I. Intersecții de sticlă	11
1. Înăluntru cuvintelor	13
2. Treptele tăcerii	49
3. Încremenire ori tumult.....	69
4. Uruiul neîncheiat al gândului	99
5. Melancolii sonore.....	133
II. Popas și zbor	143
1. Însemnele altora	145
2. Pământul și cerul cugetului meu.....	238
3. Înseninări și încrâncenări discursive.....	282
4. <i>Fragmentarium</i> ideatic.....	325
5. Reverberații culturale.....	383
III. În spațiul intimității	407
1. Amintiri esențiale	409
2. Ființele și neființele jurului meu	421
3. Mereu iubirea.....	438
4. Marea cea Neagră.....	451

5. Arderi târzii.....	462
6. Noaptea coapsei tale.....	478
7. Alte (stră)fulgerări.....	489
IV. Gândul zilei – cvasijurnal	499

I

Intersecții de sticlă

Drumuri de nicăieri ce-și află în materia translucidă și incasantă a întâlnirii, a intersecției, noul sens comun, rostul multiplu și redefinit precum și șansa redevenirii împreună. În lucirea vie și limpezimea caldă, în spațiul comun și pur, în jocul transparent al luminii, în perdeaua încremenită a zării. Întâlniri de drumuri singure sau abandonate, de origini încercate sau uitate, de trasee arse în pulberea tristeții. Ajunse cumva în spațiul luminos și unificator, în intersecția lor dăltuită în sticlă, deci transparentă, curată, senină și inexplicabil purificată. Prin cuvânt.

Urmează o incursiune nu tocmai strunită, dar atentă și lipsită de prejudecăți *Înlăuntrul cuvintelor*. Alunecarea febrilă și hieratică pe *Treptele tăcerii* nu evită abil o întârziere statornică în *Încremenire ori tumult*, nici veghea solitară la *Uruitul neîncheiat al gândului*. Discreta reștanțare a atașamentului pentru *Ființele și neființele jurului meu* se alătură gingaș-invadator ecourilor unor discrete *Melancolii sonore*.

1. Înălăuntrul cuvintelor

În interiorul scrisului de sine, fără program asumat, fără teme predefinite, fără subiecte monitorizate spontan, fără plan definit adhoc. O carte. Această carte. Despre cuvinte chemate să întrupeze gândul care tocmai se naște, își dă singur conținut, direcție, amplitudine și importanță. Un fapt altfel necesar, absolut natural și firesc, de calm desăvârșit, deloc programat și, totuși, dătător de sens, de conținut propriu, de argument și șansă chiar dacă ecoul public este zero, impactul cultural propriu-zis nul, iar numele necunoscut. Este un modus vivendi, este o alegere în sensul că toate celelalte renunțări de aici au pomit, retragerile, ignorările, refuzurile, uitările astfel s-au putut autodefini și „lucra”, lăsând spațiu și timp scrisului de sine ca formă de a fi, de a valoriza mental lumea în care trăiesc, de a da o formă, un conținut, un fapt concret în spirit, în lumea imaterială a noosului uman. Acest spațiu unic al scrisului de sine, al generării de topică și de gânduri noi și spontane capătă expresie proprie, deține înțelegere personală, are opțiuni atente, face alegeri, decide refuzuri sau anulări și mă definește într-un mod direct, specific și sintetic. Scrisul de sine devine, astfel, pentru mine, călătorie înălăuntrul cuvintelor.

Triptic e(zo)teric

Am încheiat deunăzi un Triptic ce și-a „aflat” prin te x te nu numai zbaterea arzătoare, ci și încremenirea rece sau zborul riscat. Am intenționat ca prin cele trei cărți scrise să edific un tot unitar stilistic, conținutul să rămână permanent compatibil, dar partajat cronologic în *trupul, sufletul și rațiunea* ființei mele scriptice de până acum. Acest Triptic a fost conceput spiralt cu o problematică constantă și cu o stilistică congruentă, în timp ce abordarea propriu-zisă, anvergura etalată, precum și unghiul de atac au variat, dar s-au „înșurubat” pe o aceeași axă nevizibilă a reflexivității și a timpului. S-au acoperit cu o mantie invizibilă, dar vălurită de gând, simțire și (auto)cunoaștere ultimii 13-14 ani din existența mea, ani hrăniți fără echivoc din sine și din lume, din gând și din iubire, și cred, cu toată emoția la purtător, din creație într-un sens cumva slab, oricum neorgolios, dar cu siguranță tenace. În acest fel, am respectat, într-o manieră de-a dreptul telurică, chiar dacă neacreditată mediatic și nereverberată public, exigența lui C. Noica ce făcea din creație, sensul decisiv și, desigur, dezirabil al existenței și cumva, supralicitând, al ființelor care suntem până la urmă. Tripticul odată încheiat adaugă, pe de-o parte, sporul de maturitate inerentă în trecerea timpului – trecere când tumultuoasă, când distorsionată și amenințătoare, când indiferentă, egală și abstractă –, iar pe de altă parte, împlinește, saturează și revendică o obsesie tutelar-fervidă. Numesc astfel *scrisul* ca nevoie adâncă, răvășitoare și sublimă ce împlinește, reușit sau nu, o idealitate magică egal ardentă, tonică, chinuitoare și exigentă, dar și, după mine, cu necesitate, întemeietoare de ființă, configuratoare subreptice de destin sau măcar prevestitoare de cale, de drum, de

direcție. Obsesia „frumoasă” a *scrisului* a generat, a combustionat și a finalizat, s-ar putea spune, un Triptic e(zo)teric și îndelung gestant interior. (ianuarie 2012)

Reîntoarcere

Mă reîntorc la scris ca la un prieten vechi și înțelegător ce n-a uitat să mă aștepte. Și să mă dojenească: ce-am mai făcut atâta vreme departe, unde am fost, ce-am mai trăit, ce-am mai suferit sau ce turbioane incerte am traversat de n-am mai simțit nevoia unei litere scrise, a unui cuvânt tainic așternut, a unui gând deștelenit. Ce pot spune ca să nu fug iarăși, să nu expediez sumar sau să alung nedrept imperativa și dureroasa întrebare? Am existat doar la cota de avarie, cu toate motoarele oprite, cu mintea aproape goală, cu voința tot mai amortită și încet-încet abandonată, cu timpul irosit fără rost sau anapoda, fără proiecte, obiective sau program. Timpul a trecut imperturbabil, contorzând nefacerea, abandonul și zacerea ca fel mediocru de a fi, ca mod jalnic de a exista, ca fel de a trăi străin de toate aspirațiile mele vechi centrate pe creație și valoare și de modelul existențial exigent inexplicabil abandonat. Unde este clipa bucuriei simple a scrisului, de ce s-a pierdut tensiunea stimulativă a gândului și ce barieră de banalitate și risipă inutilă mi-a blocat mersul eului exigent și netemător? Nu știu, probabil că energia lăuntrică necesară, inspirația adiacentă ca și nevoia de a da expresie, formă concretă, scriptică s-au blocat după încheierea tripticului. Dorința de redefinire și reorientare a traversat o complicată perioadă de blocaj, de vidaj ideatic, de gestație inertă, de multe tentative eșuate, de firave cărări blocate, repere iute abandonate, drumuri înfundate, prăpăstii mai mereu suicidare. Am

Încercat să găsec un alt drum, un nou teritoriu de exploatat și investigat, să abordez cu felul meu de a gândi și de a scrie o altă, dar poate aceeași, „bucată” de lume în care imboldul lăuntric, nevoia creativă și speranța tămăduitoare se reunesc ascetic și fertil într-o nouă tentativă de a „exista” prin cuvântul scris.

Gândire însingurată

Problema nu e cât știu, cât stăpânesc cognitiv, ce memorie „plină” am, ci cât gândesc, cât din ceea ce știu mă duce mai departe pe drumul solitar al gândirii și, cel mai important, unde ajunge, ce spune, ce produce, care este „setul” articulat și coerent de gânduri noi, rodul propriei gândiri, contribuția personal-creativă la ceea ce lumea are deja pe același calapod? Lumina începe pentru mine de aici, chemarea lăuntrică aici poposește răvășită, efortul tot – senzitiv, emoțional, mental – se adună pe treptele acestei deveniri întru sine care are declarat temei existențial sau are unul asemănător pentru ceilalți, pentru lumea cea mare. Dar acum, ca mărturisire adânc și tainic ferecată atâția ani, sunt complet liber, cred că este cu puțință și renunț la orice condiționare exterioară (cronică, ecou media, impact public) pentru ca rostul și „rodul” gândirii însingurate ce-mi este însemn asumat să se adune într-o carte nouă, cu o gestație febrilă și îndelungată, cu câteva idei de fond tutelare. Sunt gânduri despre mine cel azi, de ieri, dintotdeauna, despre lumea atât de dragă în splendoarea devenirii și în fascinantul ei destin cosmic, despre ceea ce am „cutreierat” sedus și emoționat, despre ceea ce am aflat relevant și intens asimilat reflexiv. O carte cât un destin nou, ce nu își cunoaște nici viitorul, nici neajungerile, nici somațiile.

Un nou drum solitar, ce poate părea orgolios și descătușat ce se adaugă cu înțelegere caldă tuturor celorlalte, dar și cu patimă îndelung stăpânită și cu mare și adâncă nevoie interioară irepresibilă.

Laolaltă

Când scrii și când „vorbești” natural în scris, când descrii totul fluent și relevant, când articulezi derularea poveștii după linii de forță precise, semnificative, iar atunci când punctezi, când „subliniezi” o faci firesc, fără artificii, jocuri de cuvinte, metafore alese sau alte mijloace stilistice este un mod de a scrie asemănător cu a povesti, a relata sau a prezenta. În această manieră, scrisul în sine nu transmite mesaj, conținutul este cel ce contează, cuvintele rămân doar un că-răuș, un intermediar, un simplu și eficient mediator. Tema, subiectul, scenariul apar în fața cititorului în toată amploarea, iar recepția este situată la acest nivel de transmitere și de înțelegere. Emoția, noutatea, percepția sau înțelegerea unui astfel de text, a unui asemenea fel de poveste de viață devin, în general, convingătoare și conturează bucăți autentice de realitate. Analiza se va localiza astfel nu la scris, ci la faptele descrise, la conținutul textului și la mesajul lui ideatic. Ei bine, eu cred că mai este un mod de a scrie în care primatul clarității de cristal a ideii nu alungă forma intrinsecă a textului, maniera specială de a scrie în care articularea sinuoasă, frazarea atipică sunând a scandare, jocul subteran de idei și cel oscilant de cuvinte, artificiile stilistice, sintagmele îndoliate sau exploziile fremătânde de sine se întâlnesc cu gândul firav și subteran, cu ideea sintetică și autarhică, cu mesajul incriptat, indirect sau adiacent pentru a alcătui ceea ce cred că este un text,

adică acea lacrimă luminoasă sau acel zâmbet îngândurat de suflet și de minte laolaltă.

Stare

Nu am nimic de spus special acum. De aceea, încerc să-mi structurez gândirea și s-o provoc să iasă din pasivitate, să-și autocombustioneze anumite paliere inerte și să se „urnească” cumva pe drumul „zicerii”, al spunerii unei povești, să înceapă a concepe sau doar să încerce să schițeze un demers serios, coerent, autentic și provocator. Despre ce anume, în ce manieră, sub ce imperativ stilistic și, mai ales, cu ce conținut concret? Iată întrebări tari, de-a dreptul autarhice, în afara cărora orice încercare nu are nici sens, nici justificare. Am nevoie, conform celor spuse, de o „zonă de interes creativ” (un subiect, adică o „patrie” a scrisului), de o formulă de expresie care să pună la lucru o identitate stilistică proprie și care să „decanteze” inteligibil și atrăgător un conținut ideatic, un univers material local, marcat și specific sau poate doar un „registru” existențial pertinent, scriptic potent și semnificant. Adică o temă clară, un stil propriu și adecvat și o semnificație atrăgătoare care să justifice, împreună, opțiunea personală pentru scris și efortul potențialului lector curajos. O „stare” autocentrată în abisul lăuntric, dar decriptată, din care ar trebui să se nască clar și răspicat răspunsul ca faptă creatoare și pagini scrise, adică te x te, ce incorporează în formă personală și coerentă o idee nouă, tutelară.

Act personal

Despre ce ar trebui să scrii și cum, astfel ca să poți capta interesul și atenția celui pentru care te „învoburezi” creativ și te „contorsionezi” ideatic? Cum să cucerești „reduta” numită speculativ și încăpător cititor onest, obișnuit, interesat, abordabil? Sau, mai curând, ce primează? Cititorul sau scrisul. Există un raport expres, definibil între aceste două zone, între zona exterioară numită cititor și zona interioară exprimată de scris? Aliajul natural și firesc între felul de a scrie și o anume categorie de cititori, mai mică sau mai mare, după caz, este cheia impactului măsurabil al lecturii adică al așa-zisului succes. Nu cred că există scris universal adresabil tuturor cititorilor cum nu știu să imaginez lector care să agreeze orice fel de scris. Sunt două posibilități, așadar. Ori scrii pentru un cititor dedicat al cărui portret-robot îți este cunoscut, dacă nu familiar și accesibil, ori respecti cu sfințenie puseul lăuntric și, după cenzurarea stilistică, pui în pagină universul interior ce te bântuie, lăsând deoparte orice interes pentru captarea potențialului lector. Pare o disjuncție clară între cele două posibilități. Oare nu ar putea fi ele „seduse” simultan și regal împăcate? Cu alte cuvinte, ai putea da frâu liber nevoii interioare de scris, nevoie „înfășurată” într-o stilistică proprie și, în același timp, să ai în fața ochilor cititorul vizat? Nu cred că acest ultim lucru – scrisul pentru un anume tip de cititor – este cu putință și rămân partizanul consecvent al scrierii ca act personal, cumva intim și insondabil, prin care spui ceea ce ai de spus, formulezi ceea ce te frământă sau preocupă, adică pui în cuvânt neliniștea, ezitarea, bucuria sau extazul. Și nu numai. Dar, de fiecare dată, numai așa se întâmplă să se ivească, și mai apoi „să fie”, în tine și în rațiunea ta cu adevărat. Ficțiunea

se poate regăsi într-un dozaj terapeutic adecvat și bine infuzat stilistic, dar expresia autentică, adică esența scrisului, este, cred, sinceritatea ca formă de exprimare a interiorității creative împreună cu subînținderea și validarea ei rațională. Bineînțeles că, în absența sincerității lăuntrice, totul este, de asemenea, cu puțință. Și geniul creator și succesul de public și bucuria reală a lectorului. În forme, dozaje și efecte care-mi sunt, totuși, străine și necunoscute.

Duel

Scrisul firesc, normal și natural, despre nu importă care subiect, trimite, după mine, spre colocvialitate, spre bună și spontană înțelegere, spre așezarea problematicii într-o albă confortabilă și profitabilă de recepție. Pe de altă parte, scrisul natural, desfășurat ca vorbire directă, curentă are pe lângă avantajul accesibilității și clarității și inconvenientul posibil al platitudinii. Nu poți uza de efecte stilistice subtile, de formule savante sau de contorsiuni de exprimare și difuzare de sens într-un text direct și bine statuat documentar și informațional. Cu alte cuvinte, nu poți avea un *stil*, nu poți scrie într-un anume fel folosind sintagme uzuale, topică banală și uzată și ocolind orice figură de stil mai specială. Așadar, fie scrii ca și cum ai vorbi liber în fața unui auditoriu interesat, fie, din contră, faci din text un turnir stilistic ce se hrănește obligatoriu și intenționat din seva acelorași idei atent deștelenite. Altfel spus, poți să scrii articulat și fluent axat preponderent pe retorica imediată, pe formule coerente, flexibile prin care ideile prind viață și transmit conținutul lor ideatic și emoțional sau faci din scris o provocare pentru cititor, insertând în logica discursivă procedee atipice, tatonări și explozii, formule și sintagme

nestandard și reușind ca textul respectiv să fie prin sine un act propriu-zis de creație care deconspiră și etalează un conținut intrinsec de fapte – fie ele doar ale minții sau ale inimii –, dar care, ca întreg, rescriu, aprofundează sau neagă însuși conținutul relevant, istoria sau povestea propriu-zisă. Aș putea exemplifica pentru a elucida această dualitate scriind mai întâi un text simplu, coerent și perfect inteligibil, iar în continuare să-l înlocuiesc conform celor afirmate cu unul care respectă întocmai exigențele suplimentare, asumate. „Căldura” unui text, conținutul ideatic explicit și inteligibil, umanitatea sau coloratura stilistică minimalistă dau tonul în cele ce urmează: „Se așază pe scaunul liber de lângă geam. Autobuzul rulează uniform și monoton, sunetul motorului degajă un sentiment liniștitor al ajungerii, al drumului bine ales. Privește în lungul culoarului și înregistrează multe scaune goale cu bara metalică mândru cocoțată pe margine. Un aer greu și obosit umple spațiul, o stare de indiferență «tronează» apatic, o liniște falsă se strecoară tiptil. Gândul petrece clipa lui de odihnă, iar geamul rulează supus scenariul urban în mișcare. Încet sau iute, diform și opac, rostogolit atavic peste ultimele zile de coșmar timpul pare acum domol trecut în măsură și tihnă. Doar afixajul rece de pe panoul din față anunță sacadat și ferm: *urmează stația Băneasa*. Ce lucru imposibil, ce să caute pe acest traseu, unde se află de fapt, ce autobuz este ăsta? și mai mult chiar, cine este cel ce stă pe scaunul lui? Acest personaj liniștit și apatic nu este el. Categorie, nu. Iar cadrul, peisajul și scena fac parte din altă lume, una firesc rânduită în derularea sa și calm dătătoare de răgaz.” Iar acum gânduri despre un „proces” lăuntric: „Din nou pe malul prăpastiei, sunt iarăși măcinat nemilos de dezastre, ard încă o dată sub flacăra acelorași străvechi neajungeri. Cum să vorbesc deschis